

MOE VAN HET GOUDGELE STRAND

'Met stille trom.
De naweën van de
nieuwe oorlog'
Marleen Teugels
Uitgeverij Nijgh &
Van Ditmar
349 bladzijden,
€ 19,95
ISBN 90-388-7427-8.

Het einde van onze opwerkingsperiode naar mijn uitzending ter gelegenheid van ISAF in Kabul, wordt door mijn partner en mij in alle rust beleefd op Ameland. U kent dat wel: je lekker een week afzonderen van de waan van alledag. Hopend dat je uitrust, maar in de wetenschap dat je uitgepoept terugkomt.

Zoals dat bij de meeste vakanties gaat, ben je aan het einde doodmoe. Als je tenminste niet de godganse dag op je krent op het goudgele strand blijft liggen: er ligt daar niet voor niets 100 km fietspad en 27 km strand.

Stilzitten deden we dus niet, want het was ouderwets Fries eilandersweer met een heftige aanlandige wind die het zeezout op je lippen blies. Moe werd ik van het rennen langs de kustverdediging van duinzand en helmgras; en elke dag weer die sauna, dat ligbad en die zonnebank. Vreselijk naar!!! Ik had trouwens ook moe kunnen worden van het skiën, want mijn collega's had ik verteld dat ik op Ameland zou gaan skiën.

Geestelijk moe werd ik van het lezen van 'Met stille trom. De naweën van de nieuwe oorlog' van Marleen Teugels, een boek waaraan de Nederlandse pers ten onrechte weinig aandacht heeft besteed. Dit boek lijkt het Vlaamse equivalent van 'Ziek van Defensie' van Oscar van der Kroon en spitst zich eigenlijk nog meer toe op de belabberde opvang van dienst- en/of arbeidsongeschikt geworden militairen. Militairen die op uitzending gingen om vrede, veiligheid of internationale rechtsorde te herstellen.

Na een carrière in de reclamewereld stapte Teugels over naar de journalistiek. Nu is ze freelancer voor onder andere weekblad Knack en dagblad De Morgen. Anderhalf jaar is ze bezig geweest met combineren, reduceren, deduceren en concluderen, interviewde ze Belgische militairen met het Balkansyndroom en Amerikanen met het Golfoorlogsyndroom en voerde ze gesprekken met militairen, politici, veteranen en wetenschappers.

(Voor een beter begrip van deze column is het goed nog eens uit te leggen dat een syndroom het geheel van verschijnselen is dat kenmerkend is voor een bepaalde ziekte-toestand. Na lezing van Teugels' boek kon ik me moeilijk concentreren en moeilijk de slaap vatten; uitgeput van het strandrennen; een lichtgebruinde huid; keelpijn van het frequent sabbe-

len op vissermansvriendjes. Mijn werkdiagnose luidde: moe van het goudgele strand.)

Teugels' boek is geen vrolijke lectuur. Dat is ook onmogelijk als je in één adem schrijft over verarmd uranium, ecologische oorlogvoering, militaire artsen die worstelen met de Eed van Hippocrates, wazige insecticiden en nog vagere pesticiden, gifgassen als sarin, het slikken van cafeinetabletten om de dag door te komen en ziekteverwekkende micro-organismen als *Mycoplasma fermentans incognitus*, die blijkbaar bij ruim de helft van alle onderzochte Golfoorlogveteranen wordt aangetroffen.

Teugels hoeft me er niet op te wijzen dat de (neven)effecten van NBC-oorlogvoering vreselijk zijn. Kijk maar naar de gevolgen van de aanslag in de Japanse metro of Saddams gifgasaanval op Halabja in 1988. Teugels somt de aanwijzingen op dat toxische oorzaken mede aan de basis liggen van de ziekten van tienduizenden zieke Golfoorlogveteranen en Iraakse burgers.

Irritant wijdverspreid is de opvatting dat de gezondheidsklachten van veteranen alleen te wijten zijn aan stress. Bij een fysieke wond is het allemaal duidelijk, maar andere verwondingen worden afgedaan als psychisch of dan tenminste psychosomatisch.

Concentratie- en slaapproblemen, uitputtingsverschijnselen, chronische vermoeidheid, huidproblemen. Blijkbaar is het onder militairen geaccepteerd om geholpen te worden door een chirurg dan door een psycholoog. Of zoals een Belgische veteraan in dit verband opmerkt: "Maar welke militair stapt zelf naar de psycholoog? Iedereen is bang voor halfzacht versleten te worden." Bedoelde 'halfzachten' zijn bijvoorbeeld Balkanveteranen die opvallend vaak klachten hebben welke overeenkomen met het chronisch vermoeidheidssyndroom (CVS), door de Amerikanen Chronic Fatigue Syndrome genoemd.

Voor het beste begrip van deze column is het goed uit te leggen dat een syndroom kenmerkend is voor een bepaalde ziekte-toestand. Intens, uitgeslagen, lichtgebruind, voldaan van het rennen en met stille trom vertrok ik op 30 januari naar Afghanistan.

Marcel van Hemert, Algemeen bestuurslid van de Vakbond voor Defensiepersoneel VBM/NOV en onder-officier bij de Geneeskundige Dienst van het Dienstvak der Logistiek van de Koninklijke Landmacht